Година I — 11 новембра — ЦЕТИЊЕ — 24 новембра 1942. — Бр. 11

ИЗЛАЗИ уторником и суботом

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА Његошева Бр. 7 ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ
ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА БРОЈ 64
ПРЕТПЛАТА: МЈЕСЕЧНО Lit. 8·— ПОЈЕДИНИ БРОЈ Lit. 1·—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

НОВЕ ТРАСЕ ПУТЕВА

Скрб италијанских власти за окупирану земљу и народ

Ових дана је објављено да су надлежне власти извршиле нужне измјене у прописима закона о експропријацији. Наравно, те су измјене диктиране савременим потребама, а нарочито приликама у којима се данас налази наша земља.

У данашње вријеме измјене прописа о експропријацији имају велики значај с обзиром на план о материјалној обнови Црне Горе, коју су себи ставили у задатак како италијанске власти тако и наши позвани национални чиниоци. Јасно је да у тој обнови, као што смо и раније у више навата истицали, једно од првих мјеста заузимају путеви које треба или изнова изграђивати или проширивати и поправљати већ постојеће, а за те радове потребно је, поред других мјера, извршити експропријацију приватних земљишта. Зато су измјене прописа о експропријацији добро дошле да се одговори једној неопходној потреби наших крајева. Питање добрих саобраћајних веза, аутомобилских и жељезничких, одувијек је много тиштало нашу кршевиту и прилично беспутну покрајину, утолико више уколико су ближи додири са околином, а поглавито са иностранством, наметнули потребу неравлучности и сигурности веза како са гледишта економског промета тако и са гледишта културне размјене.

Увиђајући неопходност подизања путева, надлежне власти предузимају сходне мјере да јој се удовољи у границама садашњих могућности. Прије извјесног времена Њ. Е. Гувернер Црне Горе, армијски ђенерал г. Александар Пирцио Бироли, приликом своје посјете Љуботињу, гдје је био одлично дочекан, лично се увјерио у потребу скраћења пута Подгорица-Ријека Црнојевића-Цетиње-Будва на тај начин што би се пут Ријека Црнојевића-Љуботињ продужио преко Прекорнице до Буковика код Ђурђева Ждријела, чиме би се добило у краткоћи за више од десетак километара. Тај би пут био проходан и преко зиме, јер пролази крајем гдје не пада велики снијег и гдје је клима скоро приморска. Преимућство те нове везе, добијене скраћењем садашњег пута Подгорица — Будва, особито би се искориштавало не само у значају који би он имао за путничке и друге важне сврхе него и у користима које би доносио крају кроз који би пролазио, јер је Љуботињ, првенствено Прекорница, прилично беспутан, те је нужно да се већ једном ријеши питање изградње његових путева, од којих су неки већ давно трасирани, али чекају да буду спроведени у живот.

Одмах иза посјете Његове Ексцеленције Гувернера Љуботињу, наишла је на терен једна комисија техничких стручњака, инжењера, која је отпочела радове на трасирању пута Љуботињ — Буковик. Како смо обавјештени, пут је досад трасиран од Буковика до Уоје. Што се тиче његовог даљег трасирања, ваља истаћи да, без обзира на нахођење самих стручњака, постоје код Љуботињана, за које овај пут представља једно од виталних питања, два гледишта о томе куда би он требао да прође. По једном схватању — које, углавном, заступају сељани из села Богута — требало је продужити трасу од Уоје, преко села Богута, до саборне цркве на Љуботињу, докле је дошао пут Ријека Црнојевића-Љуботињ. У том случају Богућани, преко чијих би земаља пролазио тај пут, не би тражили никакву накнаду од власти за уступљено земљиште. Добра страна ове трасе била би та што би се добило на краткоћи. Међутим, чињеница да би пут морао да прати серпентине, и то прилично велике, уз страну извише Богута до врха Уоје — узима се као једна од лоших страна ове трасе. Даље, ако би пут туда прошао, села Мужовићи и Вигњевићи, чији је атар доста велик и чије су потребе за путевима знатне, остала би без непосредног колског пута. — Према другом гледишту, које дијеле сељани из Мужовића и Вигњевића, траса поменутог пута требала би да се повуче од Уоје, страном извише Богута, испод Вирања, кроз Пејаковиће, Вреничком Страном, Прњком, те би се преко Блатишта, Смоквице и кроз Прњине куће везале са краком пута који се већ раније био почео градити од Љеквина у правцу Прња. Ова траса, — кад се узму у обзир серпентине које би се морале изградити ако би се поступило по жељи Богућана, — била би можда мало дужа него она прва, поред тога што би она имала своја преимућства у томе што би непосредно везивала више села, која би на тај начин била у бољој прилици да користе своја економска добра (а особито шуме), и што би се готово избјегле серпентине.

На стручњацима је да одреде куда ће трасу повући, а они ће при томе, нема сумње, узети у обзир више чињеница: и краткоћу пута, и и кроз терен, и потребу да што више села буде повезано, и разлоге економско-финансијске природе. Неопходно је да поменути пут треба да се изгради, а да не пролазити овуда куда би жељели појединци, то је питање од мање важности, јер из општих ствари треба — што је могуће више — отстранити личне једначине. Д.

Још 27 непријатељских трговачких бродова потопљено само од њемачких подморница у атланским водама са укупно 120.000 тона. — Постојани успјеси њемачке копнене војске на руском фронту и крвави губици бољшевика који узалудно нападају

Источни фронт

Упркос врло оштре зиме Њемци постојано напредују и задају бољшевицима тешке и крваве губитке

Њемачки јуришни одреди извршили су у Стаљинграду неколико побједоносних акција. Њемци су источно од града одбили противнападе, задавши непријатељу тешке губитке. Њемачка противавиоиска артиљерија помогла је у анатној мјери копнене борбе, узевши на нишан совјетске артиљеријске положаје и војне уређаје на супротној обали Волге. Одбијени су покушаји концетрација совјетских трупа да пређу сплавима преко ријеке, а учуткане су многобројне даке и тешке батерије. Једно велико складиште муниције одлетјело је у ваздух.

У великом завијутку Дона настављене су реакционе борбе њемачких и румунских трупа против жестоких совјетских напада. Један непријатељски пук, појачан артиљеријом и борним колима, опкољен је и уништен. Њемачке ваздухопловне снаге и противавионска артиљерија из састава ваздухопловства интервенисали су успјешно у реакционим борбама копнених трупа. Њемачки борбени авиони бомбардовали су жељезничку пругу код Мурманска и западну обалу залива Кандаласка, прекинувши ову саобраћају артерију која има највећи значај за довоз снабдијевања на сјеверном совјетском фронту.

Мјере одређене од стране Њ. Е. Гувернера за помоћ избјеглицама

Њ. Е. Гувернер је у вези са приближавањем зиме доказао интересовање да проучи положај избјеглица из Метохије и са Косова, а у проме реду оних који су настанени у зонама Бара, Будве и Сутормана, те живе у најтежим условима. За ове избјеглице из ових зона наредио је он. савлађујући многе потешкоће, да се образују кухиње које ће свима два пута дневно дијелити топлу храну према дијететичној табели, коју је специјално проучила Дирекција социјалне политике и народног здравља, док ће се мањој дјеци дијелити нарочита храна прикладна за њихове године.

Сем тога биће у Бару, Будви и Суторману подијељено избјеглицама 1250 јоргана и исто толико ћари ћебета.

Избјеглицама настањеним у Андријевици биће подијељено других 2500 јоргана и исто толико ћари ћебета.

Сем тога наредио је Њ. Е. Гувернер да се образује СРЕДИШЊИ КОМИТЕТ И СРЕСКИ КОМИТЕТИ социјалне помоћи, у чији ће састав ући Италијани и Црногорци, који ће се побринути за скупљање фондова и провођење мјера које се буду током времена показале неопходним.

Ове мјере које је Њ. Е. Гувернер одлучио у корист избјеглица само су наставак Његове обилне помоћне акције, обављене под разним видовима, те се у њима мора видјети нови доказ схватања и добронамјерности Италије према онима који су пострадали од догађаја.

Тако је италијанска Влада преко свог Претставника још једном доказала своје пријатељство према овој земљи и своју великодушност коју, истовремено са високом праведношћу према особама које не одговарају истим осјећајима на лојално држање њених војника, зна да покаже у свакој прилици, проводећи чак и међу рашним шиитскима своју високу културну мисију људске солидарности.

Постојани ударци непријатељском бродовљу

Ванредни њемачки билтен од 20-XI-1942 јавља да су њемачке подморнице нападе у Сјеверном Атлантику један конвој, потопивши у жестоким борбама 15 бродова од укупно 78.000 тона, као и два контраторпиљера, једну корвету, а 4 брода су оштећена торпедом. Сем тога су њемачке подморнице потопиле код обале Сјеверне Африке источно од Капштата 8 бродова од укупно 42.000 тона. Један други брод је погођен торпедом. Тако је непријатељ, осим губитака претрпљених од стране заштитних поморских сретстава, изгубио још 23 брода из састава своје трговачке флоте од укупно 120.000 тона.

Њемачки брзи извиђачки бродићи продрли су све до британске обале и потопили 4 трговачка брода од укупно 9.000 тона из састава једног конвоја, који је пловио под снажном пратњом. На холандској и норвешкој обали изгубило је енглеско ваздухопловство током својих напада пет авиона, од којих су три обориле противавионска артиљерија и ратна морнарица. Недостаје један њемачки авион.

Сви њемачки листови истичу нове велике успјехе њемачких подморница, које су се у равним морима биле са непријатељским бродовима, о чему је било јављено у јучерашњем ванредном билтену. Такође и ова акција остварена је и поред моћне одбране непријатељских конвоја. Успјеси су извојевани такође и у Сјеверном Атлантику и у јужно-афричким водама, т. ј. у двјема поморским зонама од виталног значаја за англосаску пловидбу. Пред очигледношћу чињеница био је чак и американски министар морнарице Кнокс присиљен да призна губитак 572 трговачка брода, које су совјинске подморнице од почетка ове године потопиле у западном дијелу Атлантика. Побједоносне операције извршене против англоамеричке флоте која је изводила искрцавање у Африци показују да совјинске подморнице оперишу такође и дуж најдужег путева. До сада утврђени бројеви потапања довољавају предвидјети за овај мјесец глобални успјех који ће надмашити и најоптимистичнија предвиђања.

Хапшења египатских омладинаца у Каиру

По једном новом наређењу енглеских војних власти у Каиру ухапшени су многобројни египатски студенти опт жеље да учествују у политичким демонстрацијама против Енглеске. Ова хапшења извршена су у жељи да се доскочи све чешћим демонстрацијама египатских студената против енглеске власти.

БИБЛИОТЕКА

Узорна компактност италијанског народа. — Спонтани гњев против бомбардовања. - Искоришћавање окупираних територија од стране англо-америчанско-бољшевичких власти

Дисциплина италијанског народа и британске лажи

Римски дописник „Дагенс Нихетер“ истиче у једном свом чланку савршену сталоженост и дисциплину са којом је Италија примила развој војних догађаја на Средоземноме Мору. Италијански народ — пише новинар — не препушта се олакоме оптимизму, иако многи знаци, међу којима и повећани *ton непријатељске пропаганде, показују да су операције у Африци и на* Средоземноме Мору последњих дана узеле повољнији ток за Осовину. Италијани су свјесни тешког задатка који *чека њихову војску, али они не губе* ни ведрину ни сигурност у коначну побједу. Велико дивљење изазивају вијести о побједоносним акцијама осовинског подводног и ваздухопловног *оружја и занредни италијански* билтен објављен преко италијанских радио-станица знатно је утицао на мишљење шведске јавности. Неутрални посматрачи јасно виде ову *компактност италијанског народа у овом* занредно значајном тренутку његове историје.

У страху подбадања јавности против сила Осовине одржан је у Лондону *конгрес за цивилну одбрану*, током којега је министар г. Морисон изјавио да су њемачка бомбардовања до сада коштала британско становништво 46.000 мртвих и 57.000 тешко *рањених. Оштећено је око 3 милиона* зграда. Након што је Морисон изнио ове бројке, споменуо је Енглезима могућност скорашњих великих ваздухопловних напада и готово Енглезе *да покажу дисциплину, стрпљење и* пожртвованост. Говорник је у свом говору имао храбрости изјавити да Енглеска никада није очинила бруталности, нити прекошила задану ријеч. Г. Морисон, *коментаришући* њемачке листове, спекулира са слабим сјећањем европске јавности. Довољна су обећања дана у своје вријеме Француској, Пољској, Грчкој и Југославији и *преваре* које су накадно наступиле, препустивши све те народе својој слабој одбрани и својој судбини.

Помањкање радне снаге у Сјеверној Америци и регутровање жена и дјеце

„Њу Јорк Тајмс“ посвећује питање регутрације радника у Сједињеним Државама. Након што је изјавио да функционисање америчког ратног механизма зависи од рјешења овога *проблема*, истакао је велике потешкоће да се нађу радници, у ред чега је сигурно дити потребно прибјећи регутрацији жена и дјеце. Лист завршава чланак тврдњом да би се читави ратни механизам Сједињених Држава распао ако би се показало немогућим подмирити потребу у радним рукама.

Тиме у вези доводимо чланак њемачког листа „Фелкишер Беобахтер“ који тврди и доказује да је њемачка ратна производња већа од сјеверноамеричке, јер располаже савршенијом организацијом радне снаге. Америчка ратна производња највише пати од те криве. Сви су Рузвелтови напори у том правцу пропали, и према томе биће приморани да присиле поједине слојеве народа да попуне правна мјеста по фабрикама, служећи се такође женама и дјецом. Али такви елементи не могу да даду продукцији потребну енергију, јер немају уопште ни радне ни стручне способности.

Тежина положаја британског становништва

Англоамерички ударац Француској Сјеверној Африци захтијева знатну тоњажу која се на тај начин одузима најбитнијим потребама Енглеске. Енглески министар исхране морао је то објавити британском становништву наглашујући нова ограничења. Додао је да се такође јавност не треба препуштати илузијама, пошто је стварност озбиљнија но како се претпоставља *на први поглед*.

Говор Смутса, који је споменуо величину опасности коју претстављају осовинске подморнице, изазвао је у Лондону велики утисак и тако избјегао сваки траг претјераног и лакомисленог оптимизма, којему су се препустили Енглези и Американци.

Стижу вијести да у Лондону већ дуже вријеме заједава једна аустралијанске-енглеска комисија, у чији задатак спада рјешавање разних послератних проблема. Из једног чланка, који је о томе донио лондонски „Тајмс“, сазнаје се да су Аустралијанци изложили како су због ратних прилика присиљени да изграде своју сопствену индустрију, у чему их је у мирно доба Велика Британија свим снагама спречавала. Другим рјечима, Аустралија је из авила своју одлуку да постане аутархична. Надаље, сазнаје се из ријечи аустралијанских делегата да ће Америка своју огромну трговачку флоту, коју сада изграђује, употребљавати такође и након закључења мира, што значи, да ће Енглеска бити присиљена да уступи Америци оне пловидбене линије које је до сада држала у Тихом Океану. На сва та питања, истакнута од стране аустралијанских делегата, налази „Тајмс“ само ту примједбу да се „заиста ради о веома тешким проблемима“ који се међутим „уз довољно добре воље са свих страна могу *рјешити на неки* задовољавајући начин“.

Најаанимљивије је у тим преговорима који се воде између Аустралије и Енглеске то, да се они управо сада одржавају. Шта тишти Аустралију у толикој мјери, да је она присиљена хитно рјешавати ова питања са претставницима Велике Британије? Да ли можда амерички савезник поставља извјесне веће или мање захтјеве на име накнаде за помоћ коју пружа? О томе енглеска штампа за сада ћути. Али о томе се могу чути мишљења са друге стране. Тако је Сер Валтер Монктон, који се недавно вратио са путовања по Канади и Сједињеним Државама, изјавио сљедеће:

„У Сјеверној Америци — рекао је он — владе мишљења да у будућем свијету више не смије постојати британско свјетско царство, да ће Канада услед све већег пораста француско-канадјанског становништва и потешкоћа на створеним на тиме у вези из њега испасти, па се можда приключити Сједињеним Државама, да ће и Аустралија поћи истим путем, да се Индија већ сада може сматрати изгубљеном обзиром на гарантиране независности које је добила, да британске колоније више неће остати у саставу Велике Британије, и да ће Велика Британија, која ће на тај начин остати без свих извора богатства и моћи, бити сведена *на једно пренасељено мало острво*, анахористичну тврђаву Старога Свијета у Новоме Свијету, у који не спада и којему смета“.

Овакво мишљење Американаца већ је више пута са *равних страна* додавило до изражаја, па Сер Монктон није прва личност која о томе јавља. Процес диагрегације британског царства напредује у браом темпу, и очигледно се поспјешава акцијом „вјерних“ америчанских савезника.

За будућу судбину свијета још је прерано старати се. Замашни обрачун који се врши на разним попришћима Европе, Азије и Африке још је у пуном току. Сва јалова старања оних елемената, који су поштеђени од борбе нијесу никако мјеродавна; оне служе личним интересима, како ви на који начин бар настојали да оправдају отсутност са опасних ратних зона У рукама таквих људи не лежи сигурна будућност свјетске судбине. То право треба заслужити, као што многи други раде.

Страдање народа под британском окупацијом

Исхрањено стање Палестине постаје све теже. Власти су морале примијенити строгу рационализацију свих предмета прве потребе, почињући од хљеба, брашна и шећера. Ова одлука је у толико тежа што је дано становништву на знање да нијесу истините раније изјаве о томе да се положај тобоже побољшао захваљујући увову, којега уопште није било.

Сазнаје се на Багдада да су нека арачка племена, присталице Рашида Али ел Кајланија, ових дана имала тешке сукобе са многобројним енглеским патролама. Током ових борби било је мртвих и рањених. С тиме у вези бачено је у затвор више чланова тих племена, док је већини присталица Ел Кајланија успјело да побјегне у пустињу поневши са собом оружје и муницију, међу којима и митраљезе и мале брдске топове.

Сазнаје се из Лондона да недоста так намирница британско становништво врло тешко подноси.

Ову чињеницу потврђују велике хрпе људи и жена, које по читав дан чекају на ред испред појединих радњи, што више пута не може да надмире њихова права на оброке одређене боновима.

Енглески суд је осудио три индијска националиста на смрт, а друга три *на доживотни затвор. Они су оптужени* да су организовали побуну у централном затвору у Бихару првих дана мјесеца септембра. Рејтер јавља да је том приликом 600 националиста *покушало да побјегне из затвора. Они* су спаљали живе два официра, међу којима и вицедиректора затвора. Иста агенција потврђује да је из једног митраљеза и помоћу ручних бомби побијено 30 индијских родољуба, док их је рањено преко стотину. Бихарски суд је осудио још 25 лица оптужених за саучесништво у побуне на многе године затвора.

Нове невољнице у Бразилији

21 ов. мј. је у цијелој Бразилији стављен у промет нови новац, такозвани „Кајцеро“. *Берлински* мјеродавни кругови сматрају да ова мјера претставља занимљиви симптом тешке привредне кризе кроз коју пролази Бразилија услед свог везивања за *Сједињене Државе. Увођење нове валуте* постало је потребно услед чињенице да је куповина злата у вези са *порастом неповјерења* јавности у стабилност привредне ситуације увела *такве облике, који угрожавају привредни живот земље*, као и неплаћање уопште државних пореза.

Једна тужна свечаност у Подгорици

Пренос посмртних остатака убијеног попа Божарића

15 новембра су пренешене кости пок. Василија Божарића свештеника, кога су 15 новембра прошле године, на св. Ђурђиц, на свирепи начин убили комунисти и бацили у Морачу. Свештеник Божарић је једна врло драгоцјена жртва комунистичке бјесомучности. Он је био свирел, тих, свуда поштован *као доброчинитељ, великн патриота и борац* за народна права, те је у толико и већа жалост за пок. попом Васом. Он је убијен из насиља у Љешкопољу у времену вршења хришћанске и српске дужност. Прекаљивао је домаћинима крсну славу св. Ђурђица, а ето је за свету хришћанску вјеру и српску славу св. Ђурђа пао као арнијанон Стеван.

Прошла је цијела година дана од убиства попа Саса, јер се није могао пренијети из Љешко поља у Рогаме да се сахрани у свом мјесту услед познатих прошлогодишњих догађаја. Као што се види Божарић је једна од првих жртва партизанских недјеља. Злодуси су хтјели да се брзо рјешше попа Саса, јер је он осуђивао и живом ријечу и дјелом рад побуњених туђих агената, а чији је рад ишао на штету народа напаћеног и сиромашног, али у вјери и богатог и патриотског вадахнутог.

Још у мјесецу јулу 1941 године, када је избила побуна у Рогамима (Пипери), пок. Василије је слутио шта ће се догодити. Побуњеници су дигли буну, па се разбјежаше и оставиши народну сиротињу да из се довола пале, пиште и нијаче и да се моји одведу на кланицу. Његов савјет у том времену није успио, ко за то су Рогани били побуњени и поражени Попаљено је 94 куће; изгорело и погинуло око 15 особа, а међу њима и стара попадија Јокна, супруга попа Саве, *а мајка попа Василија у 82 година живота*. Поп Божар ће је хитало преко Слуха у Подгорицу са још тројицом својих пријатеља да умоли власт да се сачувају невини животи и кажња недужних сељака. Успио је у томе, али је зато код побуњеника постао њихов непријатељ. Зато је Божарић морао ићи у штаб на Радовче Пшерско да правда свој рад. Том приликом није убијен, али му је запријетила „команда“ да ће га убити, ако се убудуће усули народу давати сличне савјете.

Од тог времена је његов живот био у опасности. Али се „Добар пастир јер што каже овом, и сам својим потрђује чином“, како је велики пјесник своје времено казао, није устрашио комунистичких пријатеље, већ је пошао из Рогама у парохију своја друга у Љешкопоље да врши свету хришћанску и српску службу, т. ј. освећења водице и славског колача, тврдо вјерујући у ону народну: „Ко славу слави оном и поваже...“ Из заседе су неколико комуниста (њих око 10-12) запуцали, убили га, опљачкали, изврцали и наредили да се колиди његовог тијела пребаце са пута у Моречу, како се о њему ни до данас звало, шта је било. За 50 дана се зваста није знало, за судбину попа Божарића. На саму Бадњу Вече нађени су посмртни остаци његовог ђеша и уковани близу цркве Горичани—Вуковци у Зети. Наравно да није било никаквог обреда, јер се није сјмјело ни помислити и на Божић 1941 о каквом хришћанском обреду у том мјесту, како не би још која невина жртва пала. Од тога времена до сада је ухваћено, осуђено и убијено неколико убица, а само два-три су туј у бјегству. Иза себе је оставио пок. Божарић осмеро дјеце и супругу, а иначе ни је упропашћено, кућа изгорела. Дјеце „ослободилаца“.

Приликом преноса земних остатака пок попа Саса Божарића из Зете у Рогаме одржане су многи надгробни говори. У Зети Голубовцима се опет сакупило много патриотског свијета одржано је *неколико говора*, а нарочито је зајажено надгробно слово Милана Радоњића, наставника и поручника који је са својом четом учествовао.

У Подгорици је спроводу је учествовали национално грађанство. Бројни пријатељи и поштоваоци званског свештеника да му кажу посљедњу почаст. Иза неколико ниће наша ишло је 6 свештеника, затим кола с ковчегом, породица и многто народа, предсједник општине г. Милош Вучинић и великобрег Пипери.

На тргу Војводе Мирка тужној поворци одржао дирљива говор г. Анђије Жарић, наставник гимназије, оштро осудивши недјела комуниста, њихов разорни рад за посљедњих 20 година бројна убиства и материјалне штете нанијене народу. Он је између осталог рекао „Њихов разорни и петолонски рад за посљедњих *неколико година је уродио бољим пропашћу државе и народа..*“

На Везировом Мосту је говорио у име свештенства Божарићев у Христу брат, пријатељ Рогановић, истакнути хришћанске вјере покрајинка, службе врлин и народу. Сјећајући пок. г. Љубо Јововић замјеник у парохији Рогаме, такође је изнио заслуге пок. Божарића и његову мученичку смрт, за коју и же да је слична смрти архијакона Стевана, све за вјеру и народ.

Истога дана је сахрањена и мати пок. попа Саса, попадија попа Саве, која је такођ жртва недјеља партизана.

—:—

Када би се дигли из гробова пиперски великани: Сердар Јоле Пилетић, Војвода Мијајло Нишић Вучинић и многи други правнуци саса пијеђеног и јуначког племена, па видјели шта урадише омладини од свог народа, не би ни за тренутак зажелели да на овом свијету остану.

Ш. М.

План за пољопривредну производњу у Италији

Значајно је забиљежити састављање плана за повећање пољопривредне производње у Италији, плана који има за циљ да осигура овој земљи, за вријеме трајања рата, једну равнотежу пољопривредних култура, базирану на постепености потреба и неопходности и независности снабдијевања.

И раније су у Италији постојали планови за побољшање пољопривреде, а нарочито за повећање њеног приноса како у житима тако и у другим плодовима. Али ту се више радило о фрагментарним иницијативама и спорадичним мјерама, којима је недостајала присна повезаност да би се могле углобити у опште привредне директиве.

Међутим, сада, у ратно вријеме, један општи план о распореду култура појављује се као значајно средство које је у стању да постигне жељену равнотежу, како би се избјегла експанзија или проређивање култура у користи једних или на штету других.

План о пољопривредној производњи италијанског министарства пољопривреде заснован је како на приносима појединих култура из прошлих година тако и на извјештајима и запажањима самих органа поменутог *министарства*. Као такав, он тежи да задовољи потребе војске и цивилног становништва, потребератне индустрије и будуће навгледе размјене са иностранством.

Расположиве обрадиве површине је требало повећати земљишним површинама које се, уз довољне инвестиције, могу лако привести обдјелавању. А поред тога цјелокупно обрадиво земљиште може се бонифицирати технички и хемијски. Нови италијански општи пољопривредни план предвиђа сходне мјере за све акције које треба провести да би се постигао постављени циљ.

Између осталога, планом је предвиђено проширење за сијање још 400.000 хектара земљишта, док се, поред тога, води рачуна и о појачању пашњака и ливада ради повећања приноса сточне хране.

Од земљорадника се тражи да посвете највећу пажњу гајењу житарица. За њихове инвестиције предвиђено је да се засију нове површине уз оне које су досад засијаване. Тако напр. пшеницом ће бити засијано 200.000 хектара, кукурузом 100.000 хектара, кромпиром 35.000 хектара више него у прошлој години. Пшеници је поклоњена највећа пажња, тако да ће њоме бити засијано 5,400.000 хектара, што се сматра као довољно да задовољи потребе народа и војске у Италији. Проширење горњих инвестиција предвиђа се нарочито у сјеверној и острвској Италији.

Принос од житарица биће, према плану, допуњен гајењем кромпира, чија се култура протеже на око 400.000 хектара. Поред тога план предвиђа гајење врнастих површа, од којих отпе на првом мјесту пасуљ и боб, чије су производне могућности велике и чији је значај неоспоран не само за људску храну него и у биотехници.

За гајење индустриских биљака (конопља, памук, дуван и рајчица) прописују се исте површине као и прошлих година, са изузетком цвекле, која је корисна с обиром на производњу алкохола и шећера.

Настоји се да се гајење уљевитих биљака прошири да би се задовољиле потребе земље за машћу хранбеном и индустријском, па се нарочито чине издаци за рицинус.

На гајење пићних биљака, које стоје у основи производње меда, млијека и животињских масти, обрећена је велика пажња.

Префекти су надлежни за спровођење и надгледање овог плана. Прописане су строге казне за прекршитеље његових прописа, који су изложени ризику да им се заплијене производи које су постигли несаобразно са постављеним директивама општега плана за пољопривредну производњу.

ПРОГЛАС
народу Црне Горе и Санџака

БРАЋО,

Економска криза, која је посљедњих неколико година, као и у читавом свијету, усљед слабе и неправичне подјеле материјалних добара, завладала била и у нашој земљи, изазвала је *била код нас велику немаштину, па* су хиљаде невољних пружали скоро сасушену руку за дарежљиву помоћ. Да би се неман глади и крајње оскудице отклонила и спасили голи животи наших ближњих, државној потпори притицала је у помоћ и приватна иницијатива. Одбори вимске помоћи часно су испунили своју задаћу, како они у центру, тако и срески и општински. Њиховим смишљеним, прегалачким, родољубивим и планским дјеловањем многи су животи спашени, многе сузе утрте, многе невоље отклоњене, многе ране залијечене.

Нашу сиромашну земљу, крајње *исдрљену и само невољом обдарену*, снађе претешка казна. Безумни бјелосвјетски пустолови и домаћи изроди комунисти, којима ништа не бијаше свето, повеђоше крваво коло по Црној Гори, пролише море крви и потоке сува, оставише нечувене трагове помора, звјерства, пожара, пустоши, пљачке и сваке несреће. Хиљаде сиротињских домова налазе се у рушевинама, зјапе без крова као црне авети. Хиљаде породица склониле су главу и нашле уточишта по пећинама и пастирским колибама, а многе су остале на пустој улици. Десетине хиљада избјеглица, који се невољом вратише у свој стари крај, номадски лутају од села до села, од пријатеља до пријатеља: голи, боси, гладни, жедни, тешко рањени због изгубљеног дома и огњишта, вапију за спас себи и својој породици. Жалост до Бога!

Италијанске власти урадиле су и раде све могуће да би олакшале патње толиким бескућницима. Али да би се постигао пун и успјешан резултат потребна је братска сарадња свију грађана.

ГРАЂАНИ,

Зима, оштра и неумољива, наступа. *Њу смо с тешком муком савлађивали* у бољим, нормалним, приликама. Данас, када је имовина великог броја људи скоро уништена, а опште потребе, приливом избјеглица, радника и службеника, повећане до немогућности за опстанак, ова ће зима бити кобна и судбоносна за многу вашу несрећну браћу, да се још више прориједе наши десетковани редови.

Тој очигледној опасности, морамо супроставити: крајње милосрђе и дарежљивост, одлучну вољу и ријешеност, да учинимо све што је у нашој моћи, да невољника помогнемо. Своје личне и породичне потребе морамо *свести на основну мјеру. Дужност* нам је учинити све за спа , опстанак и олакшање животног бремена брата нашега, који цвили у невољи. То нам налаже Бог и Његови закони, хришћански морал, осјећај братства и добро нације. Ви сте, грађани, без обзира на сталеж и пол, политичку и вјерску припадност, старост и економску моћ, сваки према имовиној снази, и у срећнијим временима, издашно, патриотски и несебично давали прилоге за сиротињу. Сада сте, поготову, позвани да ублажите тешку бједу небројене сиротиње црногорске приложима у готовом новцу, обући, одјелу, вешу, покривачу, посуђу, било старом или новом, како је и колико Бог дао. Та сиротиња страдује пред непоштедном зимом, лишена моћи да се сама поможе.

СЕЉАЦИ,

На вас Отаџбина почива. Ви сте извор снаге и живота. Без вашег зноја и труда празна би била и царска трпеза. Ви најбоље умијете оцијенити што значи изгубити кућу, *земљу*, стоку и *свој дом. Ви ћете најбоље схватити* критичан положај наше несрећне браће избјеглица, који, губитком својих добара и насеља, изгубише и животни смисао.

Иако је и ваш дом захватила ова општа народна несрећа, од вас се ипак траже нове жртве. Ваша се помоћ тражи. Нека у срцу вашем нађе мјеста и ова невоља брата нашега. Чујте његов вапај. Не ускратите помоћ за брата свога и његову ситну дјечицу, *истрошену, испијену*, жељну и жоре насушног хљеба. И они имају право на живот. И за њих има мјеста под сунцем. Један или два дана смањите оброк своје породице, па удијелите сиромаху. И мрвице са богате трпезе њима ће добро доћи. Љубав ваша према ближњему нека буде дјелотворна. Награду ћете примити од Господа у срећи и здрављу. Колико ко може, за сиротињу одвојите: жита, пасуља, кромпира, купуса, мрса, одијела и свега што вам је удијелио Бог, срестством вашег часног труда и крвавог зноја.

Вама, који сте на олтар домовине полагали најсветији обол — крв своју, данас је суђено, да предњачите и у *овој добротворној акцији, за суђивање* о е велике народне несреће.

Ових дана образован је на Цетињу Централни одбор за зимску помоћ, састављен од претставника талијанских власти и Црногорског националног покрета.

Уједно је наређено, да се формирају на истој основи сресни одбори за зимску помоћ, који ће у тијесној сарадњи са Централним одбором на цијелом подручју Гувернерства организовати прикупљање и расподјелу помоћи.

Ускоро ће бити објављено, када ће се и на који начин једновремено приступити прикупљању прилога.

Упућујемо овај апел, увјерени да ће сви без разлике показати, овом приликом, пуну дарежљивост и национ*ал*ну солидарност.

Ко сиромаху удјељује, Богу по зајмљује!

Цетиње, 23/XI-1942 год.

Централни одбор за зимску помоћ

ПРЕГЛЕД ШТАМПЕ

Изјаве г. Бенуа

Један париски лист објавио је посљедњих дана сљедеће изјаве бившег француског министра Бенуа: „Отприје 8 дана бијесни рат у нашем царству. Већ 8 дана лије се у Африци француска крв. Удрхталог срца очекујемо гдје ће се донијети одлука, у чију корист и како. Увијек смо тврдили да, желећи да истовремено играмо на више страна, изгубићемо на свима. Данас нам догађаји на страховити начин дају за право. Можемо рећи само да ли смо на страни европског социјализма, или смо најамници англосаског капитализма. Још можемо да водимо рат против нападача. Садашња дневна заповијест је револуционарни рат. Ако у овом тренутку не прихватимо одлуку, Отаџбина ће бити обешчашћена. Данас се ради о томе да се све спаси или све изгуби.“

Изјаве бившег француског министра изазвале су у цијелој Француској најразличитије коментаре.

Јевреји

Сазнаје се о једној посланици коју је јеврејска заједница у Москви упутила Стаљину. „Ми се молимо — вели међу осталим посланица — Свевишњему да Вам Божји одабраник да *безграничну енергију, како би уништили* непријатеља наше Отаџбине. Нека Бог да побједу совјетским армијама“. Коментари ове посланице сувишни су. Може се само констатовати да Јевреји сматрају совјетски рај својим рајем и да би побједа совјетског оружја била њихова побједа. Стаљинови савјетници су Јевреји, а највећи претставници бољшевичког система били су од самог почетка па и сада у великој већини само Јевреји.

Наставља се арапско врење против образовања јеврејске државе у Палестини. Један исламски лист, који излази у Јафи, пише да Арабљани нијесу *заборавили своју отаџбину и нијесу* вољни да одустану од својих права.

Комунистичка пропаганда искориштује чињеницу да су Англосаси отворили бољшевицима врата, тако да они могу свуда провлачити своје пипке. У Бејруту је основано друштво пријатеља Совјетског Савеза, састављено од јеврејских елемената, инспирисаних од стране многобројних агената које је Москва посијала по цијелом Леванту.

Португалски лист „Ел Памперо“ објављује једну изјаву претсједника Кастиља, који тврди да је комунизам права и стварна опасност за земљу, те стога влада има намјеру да се против њега бори, забрањујући сваку његову пропаганду, чак и ако је маскирана тобожњим хуманитарним циљевима.

Шпањолска мобилизација

У шпанским круговима, коментаришући дјелимичну мобилизацију коју је објавио Каудиљо, истиче се да ова мјера одржава став Шпаније према англосаским изјавама, а о поштовању права неутралаца. У Мадриду се додаје да, иако је Каудиљо добио та увјеравања, ипак изгледа сигурнијим да се вјерује свом сопственом оружју него туђим ријечима.

Филипини

Рузвелт није заборавио Филипине. Он је упутио преко радиа говор *становништву тог Архипелага, којега Мак* Артур није успио сачувати ва сјевероамерички империјализам. У свом говору посјетио је Филипинце на годишњицу када је Америка освојила њихову земљу. Мало је чудно што је претсједник, након толиких полемика о независности Филипина одржаних у годинама што су претходиле рату и након помпезних излагања Атлантичке карте, хтио да разјасни чињеницу да треба проћи много времена док се мали народи оспособе да владају сами собом. Филипинци би му могли одговорити да ће извјесно вријеме морати проћи док Американци буду отргли Јапану власт над тим Архипелагом.

ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ „ГЛАС ЦРНОГОРЦА“

Раде Бајковић

РОЂЕН У ГРБЉУ 1825, УМРО У ЈЕРУСАЛИМУ 1910.

Раде је рођен од оца Марка, потомка славног и у Горском Вијенцу опјеваног кнеза Бајка из Цуца. Наслиједио је све витешке врлине својих

славних предака. Честити син нашег дичног Приморја, јунак и витез без мане и страха, био је Раде Бајковић.

Попут славног Јована Курсуле, Кења Станковића, попа Мила Јоловића, Новака Рамова и Пеја Марковића, — Раде Бајковић није тражио ни главарство ни благо. За њега је било једино благо слобода и част поробљеног српског народа, за који је живио и свој живот излагао кроз многе бојеве и љуте мегдане.

Од Кривошијског устанка 1869 године па све до ослобођења Подгорице, Спужа, Никшића, Бара, Улциња и славне побједе на Вучјем Долу, Раде је ишао из боја у бој против турске царевине. Послије закљученог мира са Турском, Раде је као интелигентан човјек, који је говорио више страних језика, отпутовао на печалбу у Цариград. Тамо се упознао са неким енглеским лордом који га је узео у друштво да пропутују турску царевину. На свом путу дошли су у Трабивонд на Црном Мору. У црногорском руху и под оружјем био је упадљив Турцима, који су покушали да га понизе на тај начин, што су у једној радњи испљували и његову присуству, слику књаза Николе, Раде, иако у њиховој земљи и потпуно сам, поступио је на исти начин са сликом султановом. Кавга је била готова. Али пустимо да нам о томе прича народна пјесма:

- - - - - - - - - - - - - - -

Да ти причам што вијеси чуо,
Јединог сина јуначку замјену, —
Трабизонди у турској области,
Од Азије Мале, неко ј части:
Тамо Чифут неки борављаше,
Трговином коју се забављаше;
Изложио на радње муглове,
Европејских владара ликове.
Сабрали се Турци на погледу,
Да позираду ликове по реду. —
Једну слику највише гледаху,
Познате је међ собом жељаху.
Сви читаху, ал' не стижу крају,
Већ око ње као вране грају.
Ту Рус један на близу бијаше
Који слике такође гледаше;
Па им каза без сваког опреза:
То је слика црногорског кнеза.
Када Турад о том разумјела,
Природних их злоћа занијела...

- - - - - - - - - - - - - - -

Псују, хају и подижу буну,
Докле један на слику заплуну.
Рус се овај уклони на страну,
Ал' до њега један јунак грану,
У китноме руху црногорскуме;
Те уђеше у том јату турскуме.
Млади Бокез уздане десинце,
Из јуначке ове породице; —
А на име Бајковићу Раде.

- - - - - - - - - - - - - - -

Једну слику из реда изваче,
Падишину и држи у руци, —
Па повика: ко је ово Турци?

- - - - - - - - - - - - - - -

Пуче срце у јуначком Раду,
Те запљуну падиши у образу.

- - - - - - - - - - - - - - -

Каваз-баша бијаше му зада,
Шиву једном задлавицом Рада.
Ал му Раде много не дугова,
Шаш му љути у прси укова.
Прегнам се мртав Каваз-баш',
А малеђ сабљом и Јуз-баша.
Раде кратко двојицјевце пали,
Те Јуз-башу по крај њеног свали.

- - - - - - - - - - - - - - -

Ту и трећег савлада јунака,
Јер му избиј сабљу из балчака...

- - - - - - - - - - - - - - -

Раде се спасио из Трабивонда само присебношћу и срећом, те је здравог прешао у Одесу, одакле се послије неколико година повратио у Отаџбину.

Његов директни унук је г. Стево Бајковић, привремено настањен у Подгорици, и његов брат Иво, који живи на огњишту својих предака у Грбљу.

Слава и част народном јунаку Раду Бајковићу! *Р.*

НАРОДНО ГОСПОДАРСТВО

Вријеме сађења воћака

Воћке се зазбрајају у вријеме, када почива њихова вегетација. То је вријеме од јесени чим са воћке опадне лишће, па све до прољећа, докле год не почињу кретати воћни пупољци. Садити се може у јесен, у прољеће и у току зиме. Током зиме сади се само, ако није земља замрзла но у главном постоје два доба сађење воћака; главни у јесени, а други у рано прољеће.

Јесења садња има многе предности, које треба на сваки начин искористити, нарочито с разлога, што наши крајеви поготово погодују јесењој садњи воћака. Земља, која се код садње у јесени преради и раздроби, има прилика, да се преко зиме натопи влагом, која ће влага у прољеће добро доћи младој воћки. Земља се такођер преко зиме слегне, воћка се у њој боље учврсти, јер се коријење преко зиме прљуби уз земљу. Код воћке, посађене у јесен, ране проузроковане обреживањем и пресађивањем, брже и боље зацијеле; а у рано прољеће почиње воћка одмах да крене, те тако постане брзо способна, да се одупре сувом времену и другим неповољним приликама. У јесен се може и боље извршити избор добрих садница; воћњаци се могу лакше употпунити, јер ако би се која садница осушила, иста ће се моћи у прољеће лако надокнадити. Поред тога се у јесен има више времена за сађењ, јер је на другим мјестима мање посла, па се може сађа без журбе у реду и прописно обавити. У крајевима гдје нема ни правог прољећа, већ зима прелази скоро непосредно у љето, такођер се сади у јесени.

У погледу на земљу и поднебље има мало изузетака, гдје се мора одустати од јесење садње. Јесењу треба вршити на лакој земљи, такођер на сувом земљишту, те тамо гдје влада благо поднебље. Сађење у прољеће препоручује се на тешкој и влажној земљи; такођер тамо, гдје постоји можност, да би могла јака зима оштетити саднице, тамо гдје дуваију преко зиме јаки вјетрови, који би посађену воћку љуљањем до прољећа разклимали те би се тиме отежало примање. Тешка се земља преко зиме превише збије, а у влажној земљи радо преко зиме жиле иструле.

Прољетним се сађењем почне чим прије, одмах чим је земља за садњу подесна. Код садње у јесени се садници код самог сађења скрате жиле, а круна се ореже текар идућег прољећа. Код садње у прољеће се поред скраћивања жила и круна одмах ореже.

Инж. Н. В.

ОГЛАС

Своје годишње свједочанство о свршеном III разреду девиловградске гимназије издато ми школске 1940/41 године, као и претходних свршених разреда изгорела су ми, те их овим оглашавам за неважеће.

Бабић М. Бранко
3-3 Спуж

ОБЈАВА

Према одлуци Главног националног одбора има се установити чланарина за све чланове националног покрета.

У вези са предњим оглашавају се раније издате легитимације неважећим и позивају се сви чланови, са подручја општине Цетињске, уписани у национални покрет, да се јаве у канцеларију овог Одбора, ради примања нових чланских легитимација.

Нове чланске легитимације издаваће се уз наплату чланарине коју ће сваки члан покрета уплатити, према својој материјалној могућности, добровољно.

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Течај за кројење и шивење

Иницијативом Супруге Њ. Е. Гувернера организован је на Цетињу течај за кројење и шивење, који ће у најскорије вријеме отпочети с радом, па се позивају наше грађанке (жене и дјевојке) да се у течај упишу. Упис се врши сваког дана до 30 новембра од 9—11 и од 14—16 часова у друштву „Данте Алигијери“ (зграда учитељске школе). Течај је слободан и бесплатан.

Увјерени смо да ће наше грађанке са највећим интересовањем искористити ову згодну прилику да се упознају и усавршe у овом тако корисном и неопходном женском раду.

Оправите електричну инсталацију

Цивилни делегат наредио је да се електрична инсталација по становима доведе у ред до 1 децембра, као и да се електрична енергија не смије употребљавати за решоге, пегле и друге апарате, него само за освјетљење. Ко наредбу преступи, биће кажњен од 200 до 300 лира.

Продаја меса на Цетињу

Цивилни делегат наредио је да се месо у месарницама продаје од 6 и по до 12 и од 14 до 17 сати сваког дана осим сриједе и петка, кад је продаја меса забрањена.

Премјештаји

Цетиње: Радуловић С. Радосав, учитељ у Бијелим Пољанама (Цетиње), *при Среском школском надзорништву* II (по молби); Милошевић И. Зорка, учитељица забавишта у Никшићу (по молби).

Подгорица: Вучинић М. Владимир, судски приправник Среског суда у Подгорици, у Управни суд (по молби).

Никшић: Матовић Ј. Лазар, учитељ у Ногама (Пљевља), у Борак (по молби).

Бијело Поље: Павловић М. Милан, учитељ у Ивању (Бијело Поље) у Затон; Радњић Ђ. Јагош, учитељ у Слатини (Шавник) у Равну Ријеку (по молби).

Пљевља: Камберовић Љубица, суплент гимназије у Подгорици (по молби); Барјактаровић М. Драгиша, учитељ у Петњику (Беране), у Глисницу (по потреби).

Уважена оставка

Бурић Николи, кројачу народног позоришта на Цетињу.

Повраћени у привременој служби

Колашин: Д-р Иветић Вуко, срески хонораран љекар.

Положили матуру

У јесењем року положили су виши течајни испит и проглашени врелим сљедеће кандидати и кандидаткиње:

У гимназији Подгорица: Вујовић Зорка, Вујовић Марта, Велашевић Нада, Вукотић Драгутин, Вранић Теуфик, Дрецун Јелена, Ђурашевић Јован, Меденица Бранислав, Муставгрудић Теуфик, Николић Ангелина и Шановић Андрија.

У гимназији Никшић: Бјелица Стеван, Вујачић Миљан, Вукићевић Никола, Ђурић Милорад, Ђукановић Анђелија, Зиројевић Даница, Контић Владимир, Николић Љубица, Никчевић Владимир, Павићевић Момчило, Шоћ Десанка, Шарговић Жарко, Шобајић Олга и Радовић Јован.

У гимназији Беране: Ашанин Никола, Бабовић Анита, Бабовић Драгољуб, Барјактаровић Миленко, Бојичић Милан, Бојовић Милка, Бојовић Мираш, Бошковић Веселинка, Бутрић Душан, Асовић Милутин, Вешовић Живко, Вучељић Вукић, Дабетић Радосав, Делевић Јован, Делевић Никола, Дукић Наталија, Ивановић Милорад, Ивевић Десанка, Кастратовић Рада, Кочовић Ружа, Кујовић Драгутин, Кујовић Јелка, Лабудовић Вера, Лекић Лука, Мартиновић Драгиљ, Мирчић Милан, Недељковић Драгомир, Нишавић Радослав, Пајковић Косара, Поповић Вукосав Прелевић Радомир, Ралевић Марко, Самчић Бранко, Ђорђ Милорад, Церовић Панто, Вукашиновић Благоје, Дивац Драгољуб и Јојић Димитрије.

Наставници-це избјеглице

Примљени у привремену службу, добили су ова мјеста:

Цетиње: Шпадијер Н. Марија — Љуботић; Вујовић Н. Оливија — забавиште.

Никшић: Чукић Милета — Опутна Рудина; Кнежевић В. Богдан — Дубочка; Ђоковић Р. Наталија — забавиште.

Шавник: Лабан В. Милић — Стабна; Вујисић Н. Радомир — Тимор.

Бијело Поље: Бабовић С. Милун — Папе.

Нова Варош: Перућица Р. Крсто — Рутоши.

КУЛТУРНИ ПРЕГЛЕД:

„ПАРИСКА СИРОТИЊА“

У недјељу је изведена одлична социјална драма Бриздбара и Ниса „Париска сиротиња“. Ова успјела, по свом садржају дубока и потресна драма, била је читаво вријеме на дискретној умјетничкој висини. Сцене су просто ницале једна из друге, увијек пуне ефекта и снаге са непосредним утисцима на публику.

Читав један живот, тајан и неслућен, испрепљетан цинизмом, комиком, болом и страдањем, испуњен поносом и подлошћу, добротом и поквареношћу, одвијао се на позорници онако као да је био откинут из правог животног оквира.

Г. Петар Спајић је заиста прави комичар по рођењу. Његова комика је природна, спонтана, неусиљена и као таква необично дјелује на публику. Остали глумци били су такође добри. Режисер је успио да проведе аутора преко сцене.

Било би пожељно да се приказивање „Париске сиротиње“ понови.

Бим.

Допис из Бара

За интернирце из Албаније саграђено је више барака

За интернирце Црногорце који се налазе по концентрационим логорима у Албанији саградило се у Бару више барака. До овог непогодинушког логора, као и у невољовог унутрашњости смјештено је електрично освјетљење.

Овим је дана велика олакшица породицама и родбини интернираних који су овдје пресељени да их у свако доба могу посјетити, нарочито пак онима који станују у Барској и њој сусједним општинама: Сутворској, Ливарској и Црмничкој.

Радови на оправци колских путева

Већ читавог овогодишњег прољећа, љета и јесени у Барској и сусједним јој општинама радило се и још се и данас непрекидно ради на оправци колских путева на линији Бар—Улцињ и Бар—Будва, а прије мјесец дана отпочело се и са радом на оправци колског пута Бар—Вирпазар. Нарочито су ови радови у пуном јеку на средини овога колског пута у Сутворману, гдје се отпочело са градњом мостова које су приликом недавне револуције порушили паршмани.

На овим радовима непрекидно су биле запослене породице сиромашних избјеглица из Мешохије и за ово вријеме била им је дана линија могућности да се прехране.

†

Бутор Ђ. Батрићевић

ИЗ ОЧИНИЋА

Крвавој, развратничкој и лешинарској комунистичкој банди сметао је, поред многих честитих Црногораца, и угледни домаћин и честити наш суграђанин покојни Бутор Батрићевић. Одвели су га из његове куће и на звјерски начин убили у по злу познатом Куновом Присоју.

Послије дугог трагања његови посмртни остаци пронађени су и јуче пренесени у његово родно мјесто Очиниће.

На пролазу кроз Цетиње посмртни остаци покојног Бутора пропраћени су са свима војним почастима и музиком на челу, уз учешће многих угледних личности и многобројног грађанства града Цетиња.

† Љубомир Булатовић — Ибрајски

нар. учитељ и књижевник

9 септ. ове године преминуо је у Улцињу Љубомир Булатовић-Ибрајски, нар. учитељ и књижевник, и уз братију многобројног грађанства из вароши и околине све три вјероисповјести сахрањен је у гробљу код саборне православне цркве. Он је као човјек, службеник и као радник на књижевном пољу уживао добар глас. Нарочито је био за живота као добар националиста. О његовом животу и раду спрема се за јавност опширнији рад.

МАЛИ ОГЛАСИ

У мјесецу октобру прошле године комунистичка команда у Ставору однела је мога мужа САВА М. ГАЗИВОДУ, из Ријеке и неустановљеног дана га убили. Како ни до данас на успјех да пронађем његов гроб, то се овим моли сваки ко зна гдје је убијен, односно зна његов гроб да ме извијести.

3-3 *Јованка С. Газивода*
Ријека Црнојевића

Продије се кућа на спрату из слободне руке у улици Његошево бр. 21. За услове обратити се Душану Чавићу из Цетиња.

3-3

Своје свједочанство о свршеном V разреду Женске занатске школе на Цетињу број 10 изгубила сам, те га овим оглашавам за неважеће.

3-3 *Перазић Милена* — Цетиње

Своје свједочанство о свршеном трећем разреду гимназије у Бару школске 1928/29 године изгубио сам, те г овим оглашавам за неважеће.

Блажо П. Никач
2-3 Вир Пазар — село Годиње

Своју личну легитимацију број 920 издату ми од Општине цетињске изгубио сам, те је овим оглашавам за неважећу.

Михаило Радовић
Његошева бр 23

На продаји

по **L. 82,50** литар

код јединог повјереника

— за Црну Гору —

МАРИО БЕРСЕЛИ

БАЛШИЋА ПАЗАР, 7

ЦЕТИЊЕ

7-10

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Са болом у души јављамо свима сродницима, кумовима и пријатељима да је наша никад непрежаљена кћер, и сестра

† НАДА КНЕЖЕВИЋ

неиздно и напрасно преминула у понедељак 9 XI-1942 године у 2½ сата послије поране, у 7-ој години живота.

Уједно дугујемо неизмјерну захвалност г. др. Цветку Поповићу управнику дома Народног здравља у Бару, који се свесрдно заузе да нам милу покојницу изчупа из чељуста смрти, г.г. свештеницима као и свима пријатељима, кумовима и познаницима који дођоше да својим присуством ублаже вашу тугу и увеличају посљедњи земаљски пут наше миле Наде.

Ст. Бар 12-XI-1942 године

ОЖАЛОШЋЕНИ:
отац СТЕВАН; мајка ЈОШЈЕ; браћа: БРАНКО, ВОЈИСЛАВ, МИОДРАГ, ДАНИЛО, сестре: ОЛГА и ЗАГОРКА са осталом родбином.

Пажња оглашивачима

Молбе се пажња оглашивачима да у будуће за оглашивање у листу треба унапријед послати новац за дотични оглас, према тарифи

1) за цио стубац лира: 300·—
2) за пола ступца лира: 150·—
3) за четврт ступца лира 100·—
4) за мање од четврт ступца лира: 50·—

Ниједан оглас или захвалница неће се примити у штампу ако се унапријед не плати.

Уредништво

ПИСАЋЕ МАШИНЕ
КОД
МАРКА ВУЈОВИЋА
— ЦЕТИЊЕ —

ЛЕКЦИЈЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

ПЕТА ЛЕКЦИЈА

Превод задатка бр. 7

1) Сунце је слика божанства; 2) Музика је језик осјећаја; 3) Ружа је авијезда баште, краљица љета, осмјех природе; 4) Видио сам кућу господина Верди-а; 5) Јеси ли видио башту госпође Бианки? 6) Не, видио сам башту и двориште сусједа; 7) Чија је ово слика? 8) Госпођице Роси; 9) Чије су ове птице? 10) Нашега слуге; 11) Гдје је кћер учитељева? 12) Овдје је; 13) Гдје су синови сусједови? 14) Тамо су; 15) Ко су ове госпође? 16) Супруге су ове господе; 17) А ове двије дјевојчице? 18) Кћери сусједове; 19) Лишће оног стабла је лијепо; 20) Прозори наше собе су велики; 21) Ко је ту (овдје)? 22) Неки њемачки господин; 23) Човечије тијело је једно од најзадивљавајућих дјела створитеља (творца); 24) Чије су ове књиге? 25) То су књиге учитеља (ген. плур.), учитељица и ученика.

Превод задатка бр. 8

1) Io avevo i libri del maestro. 2) Chi è questo signore? 3) Egli è un commerciante da Berlino (berlinese), (egli è), il padre di questo ragazzo. 4) Dov'è la figlia della vicina? 5) Lei è qui. 6) Le regge (corti) dei papi e dei re sono antiche. 7) Di chi è questo giardino? 8) Esso è del tuo amico. 9) Di chi sono queste case? 10) Esso sono del fratello della zia. 11) Io ho veduto i figli (figliuoli) di questo signore. 12) Noi abbiamo veduto la figlia del signor Rossi. 13) Le foglie di quest'albero sono grandi e belle. 14) Dov'è il fratello della signorina Bianchi? 15) Dove sono le sorelle della signora Verdi? 16) I cortili di questi castelli sono grandi (spaziosi). 17) I cappelli di questa signora sono belli. 18) La sorella della zia è vestita alla moda di Parigi. 19) Il cane è l'amico dell'uomo e custode della casa.

ПРИМЈЕДБЕ:

Код „ријечи" које претходе данашњим задацима поправи: — лист на стаблу а не „хартије" као што пише. Много лишћа каже се такође и „fogliame".

Превод бр. 7

У овом преводу примијетили сте како се српски придјеви превађају са генитивом односне именице, пошто се у италијанском језику не може направити придјев од сваке именице као у српском, тако н. пр.

Учитељев каже се — del maestro;
Синовљев „ „ — del figlio;
Градски „ „ — della città;
Морски „ „ — del mare;
Стричев „ „ — dello zio итд.

Превод бр. 8

Девета — У овој реченици треба из текста избацити замјеницу „нашег" јер јој нема мјеста. У преводу је већ елиминисана.

Седамнаеста — Из ове реченице избаците такође замјеницу „наша" као што је у преводу.

Прије превода појединих задатака треба добро научити све ријечи, као и све изнимке, тумачења и правила, која су у књизи обрађена до заданих задатака.

За идућу суботу израдите задатке број 9 и 10.

У идући број листа доносићемо списак добровољних прилога четњских трговаца и велетрговаца, те осталих грађана који су дали своје прилоге за избјеглице у Будви.

У идућим бројевима доносићемо редовно имена свију приложника за зимску помоћ.

ПОДЛИСТАК

Код мога брице...

— Здраво!
— Здраво!
— И ти се овдје бријеш?
— И ја.
— Од када?
— Три пуне године.
— Чудно да се до сада нијесмо нијак срели?
— Нигда.
— Када се редовито бријеш?
— На вече.
— Зато се не можемо срести, јер ја бријем у јутро.
— Зато!

Брицо је настављао свој посао посљедавајући сад једну сад другу муштерију.

— А вашто се бријеш на вече, кад обично читав свијет брије чим устане?
— Јер ја на вече имам своје најмање обавезе и дужности.
— ... а нарочито сада?
— Истина, нарочито сада.

Брицо мало више начули уши.

— Плава или црнка?
— Плава.
— Лијепа?
— Интересантна.
— Висока?
— Нормално.
— Здрава?
— Потпуно.
— Укуса?
— Воли тамне боје.
— Стара?
— Нипошто.
— Пара?

Брици падне чешаљ из руке.

— Довољно.
— Готовина?
— Дјеломично.
— Фабрика, можда?
— Кућа.
— Колико?
— Двије.
— У граду?
— У граду.

Брицо се зноји.

— Отац задовољан?
— Потпуно.
— Твој?
— Не знам.
— Све као наручено, дакле?
— Изгледа.

Брицо брише зној са чела.

— Гдје ћеш се удомити?
— Код њих.
— Зашто?
— Једна кухиња, једна администрација...
— А свекрва?
— Млада.
— Згодна?
— Врло интересантна.
— Ма немој! Хоћеш ли ме позвати који пут на ручак?
— Под увјетом да се удвараш мојој жени.

Брицо разрогачи очи.

— Шта?
— Да, мојој жени, а никако свекрви.
— Зашто?
— Јер ја вјенчајем кћер, пошто не могу мајку.
— Добро. Ти ћеш бити једини муж без свекрве.
— Можда.
— А твоја жена?
— Она је дијете; наћи ће се увијек неко што ће се врзати око ње.

Брицо завршивши посао, Удахне. Сједне и задовољно протаре руке. Муштерија устане и навуче капут.

— Здраво! Морам по вијеће. Данас је рођендан мојој будућој другарици.
— Којој: млађој или старијој?
Којој...
...
Довиђења!
Здраво!

— :—

Сретне ли чаршије! Штета што се је све ово догодило на Марсу!...

Бимо

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ

— Фирер је одликовао жељезним крстом са хрвастовим грачнцама бригадног генерал Ранке, који се истакао са својим трупама у борбама што се сада воде у Сјеверној Африци.

Посљедње вијести са разних бојишта

Три противничка теретна транспорта торпедована у алжирском пристаништу, а три велика параброда и двије ратне јединице у Сред. Мору. -- 17 авиона порушено. -- Формација војних бродова такође жестоко торпедована.

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 912 ОД 23 НОВЕМБРА 1942-XXI

Главни стан италијанских наоружаних снага јавља:

Сломљени су напади јаких противничких борбених група на наше истакнуте одреде у зони Аљедабије. Непријатељ је изгубио неколико блиндираних сретстава.

Италијански бомбардери напали су у алжирском пристаништу укотвљене бродове, потопивши један од њих а оштетивши друге. Иза тога су наши ваздушни торпиљери погодили и потопили у луци Алжиру друга два велика трговачка брода. Њемачко ваздухопловство је такође погодило и запалило у лукама Француске Сјеверне Африке англоамеричке бродове, разоривши сем тога у вишекратним акцијама против аеродрома 17 непријатељских авиона на земљи.

Наше ваздухопловне формације су пресретале на Средоземноме Мору британске конвоје, те су торпедовале један велики трговачки брод и једну ратну јединицу.

Један енглески авион погођен артиљеријском паљбом срушио се близу Калатафими; један члан посаде, који је остао жив, заробљен је.

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 22 НОВЕМБРА 1942-XXI

Фиреров Главни стан јавља:

У зони Налчика су њемачке и румунске трупе током побједоносних нападачких борби на брдовитом терену заробиле велики број кола и материјала. Двије опкољене групе непријатељских снага уништене су на сектору Терека. Један напад њемачких трупа извршен је против лијевог непријатељског крила, којему су задани тешки губици. У зони јужно од Стаљинграда у великом завијутку Дона настављају се жестоке реактивне борбе. Њемачке и румунске трупе заробиле су у једном противнападу 600 непријатеља и разориле 25 борних кола. Других 36 борних кола уништено је 20 и 21 новембра од стране једне њемачке оклопљене дивизије. Њемачке и румунске ваздухопловне снаге задале су непријатељу знатне губитке током напада извршених у узастопним таласима против приправних положаја борних кола, пјешадиских одреда и колона моторних кола. У Стаљинграду су у операцијама јуришних одреда освојене нове снажне утврде. У једној зони сломљени су совјетски напади. Код Вороњежа уништен је један велики непријатељски јуришни одред. Локални напади југоисточно од Иљменског Језера сломљени су у жестоким борбама. Њемачка артиљеријска ватра спријечила је покушаје прелаза преко Неве. Обрушивачи су настављали нападе на мурманску жељезницу.

У Киренаици влада обострана жива патрола акција. Наши покрети настављају се систематски. Формације борбених авиона бомбардовале су дању и ноћу снажно посједнуте аеродроме на алжирској обали као и луке Бужи и Филипвил. Једна њемачка подморница бацила је у Средоземноме Мору три торпеда на једну формацију бојних бродова у чији су састав улазили један носач авиона и више крстарица. Иста подморница торпедовала је два теретна брода и један контраторпиљер из састава конвоја.

Лавалов говор преко радиа

Претсједник Министарског Савјета Лавал дао је ових дана преко радиа да Француска не може да живи у неизвјесности, и да су Велика Британија и Сједињене Државе одузеле Француској њено царство, без којега Француска не може да живи. Сједињене Државе су то учиниле са истим егоизмом и истом окрутношћу са којом је Енглеска у прошлости отела дивне посједе у Канади и Индији. Англосаси су, загосподаривши француским царством, настојали да надокнаде себи непоправљиве губитке претрпљене а Истоку дјелом Јапана. Затим је Лавал жигосао све оне који су Француску гурнули у рат и све оне Французе, који још данас обечаћену своју земљу. Претсједник француског савјета изјавио је да је увијек желио мир и да је противан рату. Зато је он 1935 године међу осталим закључио повјатни споразум са Италијом. Хтјео је мир такође и са Сједињеним државама, па је с тога 27 априла уповорио америчког амбасадора да само савјетовање и споразум са Њемачком могу спасти Француску и њено царство, те осигурати мир у Европи, Њемачка, иако се налази у рату са Сједињеним Државама, никада није затражила од Француске, што би је могло омести да одржи нормалне везе са Вашингтоном. Лавал је такође уповорио америчког амбасадора на опасност која прријети од бољшевизма и на одговорност Енглеске за насрећу Француске. Надаље је претсједник Лавал изјавио да је француска одржала своју ријеч, иако су поједини недостојни француски официри постали саучесницима нападачког чина Рузвелтове вледе. Завршио је рекавши да ће влада помоћи све оне омладинце који се желе борити против нападача на Француску.

Реконструкција британског кабинета

Јављају из Лондона да је Крипс изашао из ратног кабинета и именован за министра ваздухопловне производње. На тај начин је Стафорд Крипс, под маском реконструкције кабинета, избачен из ратног кабинета. У Лондону се тврди да он није могао остати будући да је сувише запослен у својој новој функцији. Међутим изгледа да је Черчил одаиде избацио управо тога што се на Крипса у посљедње вријеме све више гледало као на евентуалног насљедника британског министра претсједника.

Бољшевички напади крваво одбијени

Њемачка званична агенција јавља у вези са великим совјетским нападима јужно од Стаљинграда и у Калмичкој Степи, да су они отпочели 20 новембра. Истог дана извршили су Руси на сектору Доњег Дона покушај продора кроз румунске линије. Одбрањене борбе, које су се развиле послије овог другог напада, још увијек су у току. У операцијама учествују такође и њемачке трупе.

У вези са успјесима њемачких јуришних формација на петроградском сектору сазнају се следеће појединости: непријатељу је успјело да утврди један положај на супротној обали Неве; тај положај могао је да угрози њемачке редове. Бољшевици су располагали снажно утврђеним системом. Сем тога били су заштићени батеријама смјештеним на другој обали ријеке; према томе је овај потхват био веома смио. Ипак је он извршен са успјехом, захваљујући храбрости и вјештини њемачких јуришних одреда из састава двају гренадирских пукова. Акција, којој је претходила артиљеријска паљба, отпочела је у зору 20 новембра и трајала нешто више од 4 сата. Пет непријатељских батерија било је прије акције уништено.

Англосаска акција у Сјев. Африци има као главни циљ присвајање тих земаља

Англоамерички напад на Алжир и Мароко показује знакове праве територијалне окупације са свим појавама наметања власти, Вашингтонска и Лондонска влада акредитирале су своје дипломатске претставнике код генерала, који командује тим областима, управо као да се ради о владару. Тај први државнички чин, да је издао пасоше свим јеврејима у Алжиру и Мароку, који су затражили да се пребаце у Палестину. Хиљаде Јевреја добило је полазну визу, али њихов одлазак ће се обавити тек када то буде могуће. Ово ограничење смањује значај тако лако учињеног геста овог генерала. Један марокански арабљански лист критикује став Сједињених Држава према Мароку. Лист тврди да су Американци издали муслиманску јавност, и изјављује да се Мароканци морају до послијеђе капи крви борити против нападача. Сем тога упућује апел националистима да буду уједињени и компактни у овој борби за слободу и традицију Марока.

Либијски фронт

Непријатељу, који је мислио да ће необичном лакоћом напредовати, наметнуле су италијанско-њемачке трупе огорчене борбе, у којима је имао крвавих губитака у људству и у бојним колима. Много их дежи по пустињским предјелима запуштени и погорјели од метака протутанковске артиљерије.

По италијанским ратним извјештајима ових посљедњих дана види се да се воде у зраку, на мору и по копну огорчене борбе. Види се такође и то да је обуздат полет осме армије, која удаљена од својих снабдјевалачких база мора да обрачунава са ваздухопловним нападима, који прогоне у позадини врло, успјешно, снабдјевалачко старање британаца.

Може се рећи да је британска офанзива у Либији допрла до мртве тачке и да је окупацијом Туниса од стране осовинских трупа осигуран још боље прекоморски пут из Италије за ту афричку земљу.

Јапанске сталне побједе на Кинеском ратишту

Једно саопштење јапанске армије која оперише у Сјеверној Кини јавља да је у октобру 15.000 војника Чунгинских трупа приплло Јапанцима у осмој провинцији Шатунгу.

Сем тога уништиле су јапанске снаге или заробиле 4000 људи током операција чишћења у западној зони исте провинције. На средњем сектору Шантунга уништиле су јапанске трупе у другој половини октобра преко 1100 војника и ухватиле 505 заробљеника из редова комунистичке војске.

Главни стан јапанских снага у Сјеверној Кини јавља да је током октобра ухваћено је у Сјеверној Кини више хиљада заробљеника. Активност јапанског ваздухопловства кулминирала је у узнеадном нападу јапанских авиона на аеродром Лојанг, у провинцији Хонан. Сем тога је пиоликом једне акције ваздухопловства потпуно разорен главни стан прве чунгишке зоне заједно са његовим аеродромом. Најзад, благодарећи заједничким напорима јапанских трупа и власти, успостављен је у Сјеверној Кини мир и ред.

Осовински ваздушни напади на Сјеверну Африку

Вијести из англоамеричких војних кругова дају на знање да су осовинске ваздухопловне снаге извршиле жестоке нападе на лучка постројења и војне уређаје, као и колоне у маршу у обалском предјелу Француске Сјеверне Африке. Командант поморских снага Англоамериканаца у западном дијелу Средоземног Мора изјавио је да уједињене нације желе операцијама против Француске Сјеверне Африке такође осигурати могућност да њихови конвоји упућени на Средњи Исток не морају правити кружно путовање око Рта Добре Наде.

Са британске стране се потврђује да се нијесу вратила из ваздушног напада извршеног на Италију у ноћи између петка и суботе 3 енглеска бомбардера.

Бомбардовање Малте успјешно и упорно се наставља

Многобројни висински вишемоторни бомбардери италијанског ваздухопловства бомбардовали су у ноћи на 22 новембра, под неповољним атмосферским приликама и жестоком противавионском реакцијом, постројења луке Ла Валета, гдје су бацили велику количину експлозивних и запаљивих бомби. Дјелимично покриваше објекта није могло спријечити успјешну паљбу, која је дала задовољавајуће резултате. Са једног авиона видјело се више експлозија и пожара на поморским објектима и лучким постројењима. Сви авиони, који су учествовали у акцији, вратили су се у полазну базу, а да их непријатељски ловци нијесу ометали.

Исте ноћи су одреди борбених авиона и висинских бомбардера као и обрушивача њемачког ваздухопловства радили акцију против ваздухопловно-лучких уређаја у француској Сјеверној Африци, гдје су више пута погодили непријатељске аеродроме и лучка постројења. Изазвани су многобројни пожари, којима су слиједиле страшне детонације.

Штампарија „Обод“ — Цетиње